

آثار باستانی و ارزش های تاریخی

ایلامیان (ایلام)

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی
انتشار: ۱ تیر ۱۳۹۳ ۴۰ دقیقه مطالعه

چکیده مقاله

اهنگاری تاریخ و فرهنگ ایلامیان پادشاهی ایلام نزدیک به دو هزار سال تا پانصد و پنجاه پیش از میلاد در جنوب غربی سرزمین کنونی ایران برپا بود. این پادشاهی از اتحاد دولتهای کوچک تشکیل شده بود و تقریباً در تمام مدت از استقلال برخوردار بوده است. اوج شکوفایی ایلام در نیمه دوم هزاره دوم پیش از میلاد بود. سرزمین آنها از شمال تا نزدیک همدان، از مشرق تا کرمان، از جنوب تا خلیج فارس و از مغرب تا نواحی بین النهرین گسترده بود. شروع تاریخ ایلام از حدود ۲۴۰۰ پ م است. انشان از جمله مراکز پادشاهی کوچکی بود که پادشاهی

پارسیان دژ / آثار باستانی و ارزش های تاریخی

اهنگاري تاريخ و فرهنگ ايلاميان

پادشاهي ايلام نزديك به دو هزارسال تاپانصد و پنجاه پيش از ميلاد در جنوب غربي سرزمين كنوني ايران برپا بود. اين پادشاهي از اتحاد دولتهاي كوچك تشكيل شده بود و تقريباً در تمام مدت از استقلال بر خوردار بوده است. اوج شكوفايي ايلام در نيمه دوم هزاره دوم پيش از ميلاد بود . سرزمين آنها از شمال تا نزديك همدان ، از مشرق تا كرمان ، از جنوب تا خليج فارس و از مغرب تا نواحي بين النهرين گسترده بود.

شروع تاريخ ايلام از حدود 2400 پ م است. انشان از جمله مراكز پادشاهي كوچكي بود كه پادشاهي بزرگ ايلام را تشكيل مي داد. نزديك به 2200 پ م كوتيك اينشوشينيك پادشاه نيرومند انشان بين دولتهاي محلي در منطقه اتحاد پديد آورد و خود در راس آن قرارگرفت و به اين ترتيب پايه گذار ايلام بزرگ شد.

در قرن 12 پ م، ايلاميان به پادشاهي پانصد ساله كاسي ها در سرزمين بابل پايان دادند. در زمان ايلاميان كشاورزي

و فن آبیاری بسیار پیشرفت کرد و سبب زمینداری و مالکیت خصوصی بر زمین شد. سفال سازی، ذوب فلز و بازرگانی نیز در این دوره رونق فراوان گرفت.

مهرهای ایلامی باقیمانده از هزاره سوم پیش از میلاد از زندگی این مردم آگاهی‌هایی به ما می‌دهد. بر این مهرها چشم انداز دشت شوش با نهرهای گوناگون، جانوران اهلی، مرغزارها، روستاییان در حال کشاورزی، چوپانان و دامها، زنان در حال چیدن میوه با دامنهای بلند تصویر شده اند. همچنین تصاویر حرفه کوزه گری، حجاری، بافندگی، نانوايي، ماهیگیری، باغبانی، گازی، فلز کاری، نجاری، بازرگانی، نویسندگی و کاهنی نیز در این مهرها دیده میشود. در دولت ایلام نرخ بهره مشخص بوده است، ابزارهای اندازه گیری یکسان بودند، کاهنان در معاملات شرکت می جستند و اداره سرزمینهای وسیع کشاورزی با آنان بود. مالکیت شخصی قانونی بود. زبان آنها ایلامی بود و خط مخصوص خود داشتند. البته به سبب همسایگی با بین النهرین از خط اکدی و سومری نیز استفاده میکردند. بزرگترین خدای ایلامیان هوبان یا گل بود. الهه این شوشیک در مرتبه بعدی قرار داشت. قرار گرفتن الهه در مقام بالاترین مرتبه خدایان نشان از احترام آنها به مقام زن بود. آنها علاوه بر دهاخدای ایلامی به خدایان بابلی نیز اهمیت میدادند. خدایان برای خود معابدی داشتند که معروفترین آنها در هفت تپه و چغازنبیل است.

اعداد کسری را ایلامیان ابداع کرده اند. آنها شناسایی اعداد را از سومریها آموخته بودند. هنر ایلامی در غرب آسیا بسیار ممتاز بوده و حتی بر هنر مصری نیز تأثیراتی گذاشته است. نمونه هایی از هنر آنها، ظرفهای سفالین با نقشهای ظریف هندسی و شکل جانوران، ابزارها و مجسمه های ساخته شده از عاج، مفرغ و گل با نقوش برجسته، کارهای سنگی، زیورهای ظریف و بناهای معماری باشکوه بوده.

شهرهای مهم ایلامیان شوش و دور-اونتش بوده است. شوش پایتخت اصلی ایلامیان بود و گذشته از آثار بسیار ایلامی، ستونی که قانون حمورابی بر آن نقش بسته است نیز در آن کشف شده است. شهر دور-اونتش نیز در همسایگی شوش قرار دارد که اکنون آنرا به نام چغازنبیل میشناسیم. در قرن سیزده پیش از میلاد، به فرمان یکی از پادشاهان ایلامی به نام اونتش گل این شهر ساخته شده است. زیگورات چغازنبیل نیز در این شهر قرار دارد. شهر مذکور هنوز از زیر خاک بیرون نیامده است و در منطقه ای نظامی قرار دارد. معبدیهای هفت تپه نیز در این مکان قرار دارند.

در قرن 12 پ م بخت النصر پادشاه بابل ایلامیان را شکست داد و از این تاریخ تا قرن 7 پ م ایلامیان قدرت خود را از دست داده بودند. پس از آنکه دوباره قدرت خود را به دست آوردند، دخالتهای دولت آشور موجب بروز اختلاف در خاندان شاهی ایلام شد. در سالهای 648 تا 646 پ م آشور بانیپال به ایلام حمله کرد و شوش و شهرهای بزرگ دیگر را به شیوه وحشیانه آشوری غارت کرد. هر چند که سرزمینهای ایلام ضمیمه خاک آشور نشد ولی دیگر ایلام اهمیت خود را از دست داد. کورش هخامنشی در سال 559 پ م به پادشاهی انشان رسید و ایلام یکی از بخشهای امپراتوری هخامنشی شد. شوش نیز به یکی از اقامتگاههای مهم هخامنشی تبدیل شد.

چندی از آثار ایلامی:

کلاه‌خود پرنده و سه پیکر از آثار تاریخی است که قدمت آن به دوره ایلام می‌گردد. بر روی این کلاه خود سه پیکر قرار دارند، نفر وسط مرد ریش داری است که گلدانی را در دست گرفته‌است. در بالای کلاه خود پرنده‌ای با بال‌های گشوده در حال پرواز می‌باشد. قدمت این اثر به سده ۱۴ پیش از میلاد باز می‌گردد و در موزه متروپولیتن نیویورک نگارخانه ۴۰۴ نگهداری می‌شود.

گور دخمه ایلامی در فارس

فردی مقابل شاه یا خدا به حالت احترام ایستاده است - زنی هم در زیر درختان انگور نشسته است. مهر استوانه ای از دوره ایلام قدیم - 2000 پ م - محیط مهر 3.2 سشانتیمتر - موزه مترو پولیتن..

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «ایلامیان(ایلام)»، پارسیان دژ، ۱۳۹۳.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وبسایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<https://www.parsiandej.ir/articles/1516/pdf/ایلامیان-ایلام.pdf>

آخرین ویرایش مقاله: ۱۲ مرداد ۱۴۰۵